

Allah'a İman İle Sebebiyet Yasası Arasında Zafer!

Dünya sebeplere (ulaşılmak istenen hedefe vesile olan şey) ve müsebbeblere (sebeple meydana çıkanlar, neticeler) göre düzenlenmiştir; dolayısıyla sebebi olmayan hiçbir müsebbeb yoktur; şayet bir müsebbeb (bir netice veya sonuç) sebep olmadan ortaya çıkmışsa, bu ancak bir mucize yoluyla olabilir; örneğin ateş her halükârda yakar; bu yüzden yanmanın sebebi olmuştur. Bıçak keser; bu yüzden kesmenin sebebi olmuştur. Su için de aynı şey söylenebilir. İbrahim ve İsrailoğullarında olduğu gibi şayet bu eşyalardan herhangi biri yakma, kesme ve boğma özelliğini kaybederse, bu ancak bir mucize olabilir; bu da sadece nübüvveti (peygamberliği) ve benzeri bir şeyi kanıtlamak içindir. Önemli olan bir sebebin sebep olduğu şeyin ortadan kalkmasının aslına aykırı olmasıdır; yani her sebep için aynı şey söylenebilir. Dolayısıyla bir kişinin denizde suyun üzerinde oturabildiğini, ayakta durabildiğini veya suda boğulmadığını, sonra da bunun Allah Subhanehu'nun kudretiyle olduğunu söylemek doğru değildir; çünkü Allah Subhanehu, kudretinin sebebiyeti ihlal etmesini murat etmemiştir. Aksi takdirde dünya, gagesiz ve düzensiz bir şekilde seyredecektir.

İster kevnî, ister akli, isterse de şerî olsun sebeplerin kendi müsebbebi ile sonuçlanması gerekir; şayet müsebbeb (sonuç) sebebine aykırı olursa o zaman bu, ancak aşağıdaki şu iki husustan biri olabilir:

Birincisi: Bu, İbrahim Aleyhisselam'ın başına geldiği gibi bir mucize yoluyla meydana gelmiştir; zira ateş yakma özelliğini kaybetmiş ve bir işkence maddesi olmak yerine serinlik ve esenlik olmuştur. Aynı şey Musa'da da meydana gelmiştir; zira Allah Musa için denizin ortasında kuru (uygun) bir yol açınca denizin sebebiyetini ortadan kaldırdı. Bunun ardından Musa denizin özelliğini kaybettiğini düşündü ama Musa ve kavmi ihtiyaçlarını karşılayınca Allah denizin özelliğini geri verdi ve Firavun'u boğdu. Yani özelliğin ortadan kaldırılması veya sebeplerin devre dışı bırakılması ancak bir mucize olabilir.

İkinci hususa gelince: Sebepler olduğu zannedilen sebeplerin aslında öyle olmamasıdır; örneğin kanseri ağrı kesicilerle tedavi etmek isteyen ya da mütevazı gücüyle büyük bir kayayı bir yerden başka bir yere taşımak isteyen biri gibi; sadece bu iki durumda, müsebbeb (sebenin neden olduğu sonuç) olmayabilir.

Mucize yoluyla meydana gelen birinci durumda Allah, ondaki sebepleri ortadan kaldırdı, yani sebebiyet yasasını devre dışı bıraktı. İkinci durumda ise sebep sebep değildi ki ondan müsebbeb ortaya çıksın. Bu iki durumun dışında ise sebebiyet ve onun yasası, kevnîyetlerde (kâinatla ilgili her şey), akliyetlerde ve şerîyyetlerdeki her şey için geçerlidir.

Girişteki konuşmayı uzatmamak adına bizim burada önemseydiğimiz şey akli veya diğer sebeplerden bahsetmek değildir; aksine biz, şerî sebepler hakkında konuşmak istiyoruz; akli sebeplerde geçen şeyler şerî sebeplere de intibak eder

mi, yani müsebbebin (sonucun) kaçınılmaz olarak ondan (şerî sebep) mı kaynaklanması gerekir? Ve diyoruz ki:

Şari Subhanehu ve Teala, mükelleflerden ameller ve fiiller talep etmiş, bunlar için de sebepler ve şartlar koymuştur ki böylece müsebbeb ve meşrut (şart koşulan) gerçekleşmiş olsun. Bu sebepleri ve şartları şerî hükümler olarak belirlemiştir. Yani onların varlıkları olmadan vakıada şerî hükümler gerçekleşmez. Örneğin güneşin zail olmasını yani batıya kaymasını öğle namazının farziyeti ve namazın da mükellef üzerine farz olması için bir sebep kılmıştır. Zira böylece şartlar gerçekleşmiş ve engeller ortadan kalkmıştır. Yine zekatta nisap miktarında bir mala sahip olmayı, mükellefin boynuna farz olması için sebep kıldığı gibi (zekat malının) üzerinden bir yıl geçmesini şart ve borcu da mani (engel) kılmıştır ve benzerleri gibi. Yani bir şerî hükmün, başka bir şerî hükme bağlı olmasıdır ki bu da ıstilahe olarak vaz'î hükümler olarak adlandırılmaktadır; dolayısıyla namaz ve zekat için söylediklerimizi, hac, cihat ve zafer için de söyleyebiliriz.

Konuşma genel olarak kalmasın diye biz, konuşmamızı zafer konusuyla sınırlandıracağız; zaferin, ancak kendisiyle gerçekleşeceği sebep ve şartları var mıdır; dolayısıyla mükellef, müsebbebin (sonucun) kaçınılmaz olarak sebep veya şarttan kaynaklandığını bilerek mi amel veya fiilleri yapması lazım yoksa mükellefin sebeplerin olup olmadıklarına bakmaksızın Şari'nin talep etmiş olduğu amel ve fiilleri yerine mi getirmesi lazım. Diğer bir ifadeyle örneğin mükellef, Kur'an ezberlemeye, gece namazı kılmaya ve cihat etmeye tevessül etmeyi -ki bunların hepsi şerî bir taleptir-, zafer için bir yol kılabilir mi? Başka bir deyişle Şari ona, zafer için bir yol ya da sebep olarak belirlediği amel ve fiilleri seçme özgürlüğü vermiş midir? Şayet durum böyle değilse o halde Şari'nin, müsebbebin gerçekleşmesi için -ki o zaferdir- bir yol olması amacıyla sebep olarak talep etmiş olduğu ameller var mıdır? Peki bu, -yani zafer için sebep olarak birtakım ameller belirlemek-, Subhanehu'nun: وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ **“Zafer ancak Allah katındandır.”** [Al-i İmran 126] kavliyle çelişir mi?

Sebebiyetin Allah dünyayı ve üzerindekiyi yarattığından beri bir asıl olduğunu, insanların bu yeryüzünde bir nizam içinde hareket etmesi için onun gerekli olduğunu ve yaratıcının bu konuda herhangi bir şeyi yapmaya zorlamadığını ve engellemediğini söylemiştik; o halde Subhanehu zaferin zamanı ve tarihi konusunda bir söz ve ahit vermediği sürece Allah zaferi, sebebiyet olarak kendisiyle zaferin gerçekleştiği söz ve eylemlere bağlamıştır.

Bu tür fiillerin birçok örnekleri vardır; örneğin Allah, üremede bir sebep olsun diye evliliği talep etmiştir; dolayısıyla eşlerin evliliği gerçekleştirmesi üreme için sebep olmaktadır. Oysa biz biliyoruz ki dilediğine kız çocukları, dilediğine de erkek çocukları bahşeden, dilediğini de kısır yapan sadece Allah'tır; aynı şekilde Allah Subhanehu, birçok şerî hükümlerde fiilleri, şerî bir illetle illetlendirmiştir; diğer bir ifadeyle mükellefin, fiilin şerî illetine vakıf olması gerekir; dolayısıyla bu, O'nun uluhiyetinde bir eksilme olmadığı gibi O'nun sıfatlarından herhangi bir şeye de gölge düşürmez ve bu O'nun şu kavline de aykırı değildir: لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ **“(Allah,) yaptıklarından sorumlu tutulmaz** (O'na kimse hesap soramaz).” [Enbiya 23]

Dolayısıyla yaratıcı Subhanehu'nun, zaferi sebebiyet olarak amellere ve fiillere bağlaması O'nun şu kavline aykırı değildir: **"Zafer ancak Allah'ın katındadır."** [Al-i İmran 126] Zira ayet, Al-i İmran ve Enfal'de geçen iki yerde de Bedir'de müminlere meleklerin yardım etmesinden bahsetmektedir. Şüphesiz Allah bu yardımı bir müjde olarak yapmıştır. Yoksa melekler zafer için bir sebep değildir. Aksine zafer ancak Allah'ın katındadır. Dolayısıyla burada müminin imani yönüne dikkat çekilmektedir. Bu ise Şari'nin mükelleften, sebebiyet olarak yapmasını talep ettiği amellere ve fiillere aykırı değildir.

Şari'nin dünyayı yarattığını, onun seyrini düzenlediğini, dünyadaki mahlukatları sebebiyete göre seyrettirdiğini, insanın hareketinin bu seyirde icat edici bir şey olmadığını, aksine hayatını kendisiyle müsebbeblerin (sonuçların) gerçekleştiği sebeplere göre yürüttüğünü söylemiştik. Şayet bu kaide ihlal edilirse, iki noktada belirttiğimiz gibi aslına aykırı olur. Dolayısıyla sebeplerin kendi müsebbeblerini doğurması gerektiği gibi müsebbebler de sadece kendi sebeplerinden doğar.

Açıklama sadedinde olduğumuz zafer hali sebepler ve müsebbebler kabilinden olup zaferin sadece Allah katından geldiği ve bunun belirli bir tarihi ve zamanı olduğu, sebeplerin ise Allah'ın zaman ve tarihle ilgili zaferi uyarınca olmadığı şeklindeki imani yönü de hatırdaki tutmak önemlidir. Böylece iman ve akidevi yön ile zaferin ancak kendisiyle gerçekleştiği amellerin arası cem edilmiş olmaktadır.

Şeyh Takıyyuddin en-Nebhâni şöyle diyor: "Allah'ın istediği şeyi yaptığı ve her şeyin yaratıcısı olduğu doğrudur; ancak Allah bu kainata ona göre hareket etmesi için yasalar koymuştur. Eşyalar için de onlara göre şekillendikleri, dönüştükleri veya bu yasalara göre kaldıkları kanunlar koymuştur. Dolayısıyla O, bu yasaları veya bu kanunları ihlal etmeye kadir olsa da bunu ancak Nebi için ihlal eder ve Rasul için bozar. Dolayısıyla Allah'ın müminlere kâfirlere karşı zafer vereceğine iman etmek, onlar zaferin sebeplerine bağlanmadıkları halde müminlere zafer vereceği anlamına gelmez; çünkü sebeplere bağlanmadan zaferin gerçekleşmesi imkansızdır. Allah'ın kudreti imkansızlıkla alakalı değildir; Allah'ın bir şeye kadir olması, bir ferdin, cemaatin veya milletin o şeye muktedir olduğu anlamına gelmez. Zira Allah'ın kudreti Kendine has bir sıfat olduğu gibi kulun gücü de kendine hastır. Bunun Allah'ın kudretiyle bir ilgisi yoktur. Bu yüzden Allah'ın kudreti ve O'na iman ile kulun gücü ve Allah'ın emrini yerine getirmesinin arasını karıştırmak, tembelliğe yol açtığı gibi halkları ve milletleri de uyuşturur. Allah Subhanehu ve Teala şöyle buyurmuştur: **وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَن يَنْصُرُهُ** "**Allah, kendisine (kendi dinine) yardım edenlere muhakkak surette yardım eder.**" [Hac 40]"

Her ne kadar bunun fıkhıta çok fazla örnekleri olmasa da sebebin, müsebbebin ancak birlikte gerçekleşeceği birkaç özellikten oluşması söz konusu olabilir. Örneğin fakihler şöyle diyor: Kısas ancak kasıtlı ve düşmanlıkla öldürmede olur. Dolayısıyla sadece öldürmede olmaz. Yani bu üç özelliğin bir arada olması gerekir; diğer bir ifadeyle özelliklerin tamamı, sebep olarak adlandırılmıştır. Bu yüzden bunlardan biri diğerinden ayrıldığında katile

öldürdüğü kişiden dolayı kısas yapılmaz. Zira öldürme kasten olmuştur ama düşmanlıkla olmamıştır. Örneğin Halife'nin kısas olarak bir adamı öldürmesi gibi; bu öldürme kasten olmuştur ama düşmanlıkla olmamıştır. Bu yüzden onun üzerine hüküm terettüp etmez.

Bizim -yani **Hizb-ut Tahrir** olarak- durumumuza gelince; parti kuruluşundan bu yana zaferi gerçekleştirecek tüm amelleri ve fiilleri yapmaya çalışmaktadır; bunların tamamının sebep olarak adlandırılması doğru olur. Örneğin mürekkez ve toplu kültürlenme, planlar ortaya koyma, maslahatlar benimseme ve nusret talebi, bunların hepsi bir arada zaferin sebebidir veya bunlar, Aleyhissalatu ve's Selam'ın iyi bir şekilde yaptığı gibi iyi bir şekilde yapılarak bir araya geldiğinde özellikler olur ve bu da kaçınılmaz olarak müsebbebiyle sonuçlanır. Zaferin zamanı ve tarihi itibarıyla Allah'ın katında olduğu ve sebeplerin sunulmasının yaratıcının bir şeyi yapmaya zorlaması olmadığı şeklindeki imani yönü de hatırdan tutmak önemlidir.

Geriye son bir mesele kalmıştır ki o da Subhanehu'nun, **إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ** “**Eğer siz Allah'ın (dinine) yardım ederseniz Allah da size yardım eder**” [Muhammed 7] şeklindeki kavlini, kanıtlamak ve açıklığa kavuşturmak istediklerimiz ışığında okumamız. Usul alimleri şöyle diyorlar:

Lugavi şartlar, hakikatte şerî sebeplerdir; diğer bir ifadeyle Allah Subhanehu, sebep olarak isimlendirilmesi doğru olan şerî ameller ve fiiller talep etmiştir; dolayısıyla müsebbeb (sonuç) yani zafer, ancak sebeple gerçekleşebilir. Yani Allah'ın zaferi, hakikatte İbn Abbas ve diğerlerinin söylediği gibi O'nun dinini veya şeriatına yardım etmekle olur. O halde anlamın veya takdirin şöyle olması doğru olur; eğer siz Allah'ın dinine ve şeriatına yardım ederseniz O da size yardım eder. Allah'ın dinine ve şeriatına yardım etmek ise, nasıl bir araya gelirse gelinsin şeklinde gerçekleşmez; aksine Aleyhissalatu ve's Selam, kültürlenme, kaynaşma, nusret talep etme ve benzerleri gibi zaferin sebebi olan özel amellerde bulunmuştur.

Mükellefin kendi hevasına göre seçtiği seçici sebeplerle zafere tevessül etmesi doğru olmadığı gibi, Subhanehu'nun zaferi bahşeden olması ve Müslümanlara zafer vermenin onun elinde olması gibi imani yön ile bireyden veya cemaatten yapması talep edilen şeyin arasını karıştırmak da doğru değildir. Zira Allah Subhanehu, her ne kadar yapmaya kesin keskinde olsa da Hilafeti kurmak ve beldeyi ve insanları kurtarmak için melekleri indirmeyecektir. Ancak O, sebebiyet yasasını koymuş ve dünya onunla tanzim edilmiş olup bunu ne Hizb-ut Tahrir ne de bir başkası için ihlal etmeyecektir; zira bizler, mucizeler ve olağanüstü olaylar zamanında değiliz.

Allah'tan fazlı ve keremi sayesinde ümmete bizimle zafer bahşetmesini, bizleri ümmetin izzetinin ve onurunun sebebi kılmasını, eksik kaldığımızda elimizden tutmasını ve işlerimiz için akli başında birini nasip etmesini niyaz ediyoruz.

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Halid El-Eşkar (Ebu El-Mu'taz Billah)